

gades arreu, e a cap de un dia o dos, ab la ungra tira-la, e arrancar-s'a de sòl e de rael», Manescalía de Batllori (AORBB v, 216); «cremàs tot --- de sòl y de rael» en un text val. del S. xvi (AlcM, loc. a). I el va usar algun cop Verdagner: «el llorer, l'agafa per sa brostada y de sol a arrel l'arrebassa», Colom (62.1).

El ll. SÒLUM ha restat en la major part de les llengües romàniques en les formes ben conegudes; per al cast. i el gall.-port. remeto a l'article SUELO del DCEC/DECH; i cf. REW i FEW, s. v. SOLUM; alt-arag. *suel* amb usos peculiars semblants als que hem localitzat en cat., especialment l'occid.: «La Fuent del *suel* del lugar de Gistaín» doc. de 1462, a Plan de Gistau (docs. llegits a casa la Vila, 1965); un de 1578 situa un indret «al *suel* de Ibro» (dins la partida d'aquest nom); a Gistaín encara ho fan igual: és al *syél* de Biciele; dins la gran partida de Iguerra, distingeixen entre *syél* i *cabo*; a un home que viu al capdavall del poble de San Juan li diuen *Ramon del Suel* (1965).

En fi, el mot romànic va passar al basc, en dues èpoques, convertint-se en *soro* en el període antic. Eleizalde dona nombrosos NLL en *-soro* a Guipúscoa (*Pillasoro* terme d'Aya etc.), mentre que a Biscaia els dona en *-solo*, per cert compostos amb mots visiblement romànics, noms de «heredad»: *Porrusolo* (Bilbao), *Poyetosolo* a Lexona, *Pipersolo* a Urduliz (RIEB xxvii, 170-172), cf. cognoms com *Goitisol*, on va amb mots euskèrics.

DERIV.: *Sola* en accs. no referents al cos humà es manté a prop del significat local propi del ll. SOLUM, del qual funciona com a mer derivat femení; i és ja antic: «peça de fusta plana, usada com a biga»: «dues leves de fusta petites ab una *sola* de fusta d'alber», Inv. Drassanes 1467 (DAG.); sobretot mall. aplicat a diverses posts amples i planeres: «consequirem, baldament fos per damunt una sola mal-plana, fer arribar el primer carro davant sa carrera de Miramar», Arx. Ll. Salvador (p. 38).

Altres significats. Sòl d'una construcció (d'un pis de la casa muntanyenca, pall., Tavascan, 1934), especialment el d'un forn (BDC xxiii, 17b), *la sòla del forn* de pa (Areu, 1933). Certs terrenys agrícoles: «Pla de la *sòla* de Vinyes» V. de Lavansa (1959); «éteule du foin coupé», Jampy, *Lliris Munt. de Canigó* (context en AlcM II, 4). 'Crosta inferior del pa' (AlcM II, 1, e); quan passaven els cantaires de les Caramelles era tradicional donar-los a cada un *la sola* (Sta. Eulàlia, Lluçanès, 1964). A les barques empordaneses la *sola* és una peça de fusta prima posada damunt del forro de l'orla, i altres baranes, com a reforç i ornament (L'Escala, 1937). Belv.: «biga que es col·loca sobre les portes», «que s'atravessa a la part superior del buit de les portes i finestres». *Soleta* Benasc «el umbral» («he entropessau a la *soleta*» (Ferraz, p. 98).

Aplicat a l'home i al seu calçat resulta d'un *SÒLA ll. vg., modificació del clàssic SOLEA que és comuna a totes les ll. rom. d'Occident. Així el trobem en català ja en el S. xiv: «4 pessas soles adobades», doc. ross. de 1356, que també porta el verb *solar* 'posar sola al

calçat' («*solar* aquestes sabates»), InvLC; «altres trametien letres per bèsties, que puyes feyen a ells fugir--- altres entre dues soles de sabates --- altres per colom ---», Eiximenis (*Regiment*, cap. 318).

D'aquí passa a 'planta del peu', cosa adjacent a la sola del calçat: «Féu portar la *lavor dels spinachs* en lo portell, e lançaren-los per terra, a fi que com los moros passassen los se ficassen per los peus --- com foren dins lo portell --- ficaven-se aquells grans de coure per les soles dels peus --- e véu aturar los moros per les nafres de la *lavor dels spinachs* ---», JoMartorell (Ag. I, 73); «la planta o sola del peu (que's diu *planta, planum, pecten*) té sinc ossos qui van als sinc dits ---», OPou (*ThPu.*, 263); avui és especialment cat. occid. (Cardós i V. Ferrera: Tor, Areu, Estaon, 1932-34), no cat. or., però sí dels dial. del Migjorn, que és el que ja indica la parella sinònima en OPou, i l'ús antic de JoMartorell (i altres del S. xv, AlcM).

Solassos m. pl. 'les fustes, corbes per un costat, que resten en fer posts d'un tió' (Andorra, DAG., s. v. *solaç*, § 2) (comparació de forma). *Soler* 'el qui fa soles'. *Soletes* espècie de calçat, com sabatilles: «dos parells de *soletes* de drap de lana cordellat, negres, usades» Bna., 1437 (BABL XI, 155); «plantofa --- *soletes*, espartenyas: solea; espartenyas d'espart o de cànem», OPou (*ThPu.*, 306). *Contrasola*. *Rerasola*.

Solar v. 'posar sola a': «sabates --- que yo les viu que ell les feya *solar*», Decam. VIII, § 5, 456.20; «*solar* las medias i los zapatos», CROS (*AdagesR*, a. 1736, p. 109, com a ex. d'homonímia, diferent del *solar de cases*), i V. supra el doc. ross. de 1356. 'Assentar, plantar fermament en un indret': «colgaven les àmfores de terra fins a la meitat, perquè estiguessin ben *suládas*» (sentit al meu pare parlant amb gent de StPolM., 1928); 'encatifat, estendre pel sòl': viatjant per una caverna: «fa estona que camines, pujant i baixant pels relleixos de les roques, a través de cambres *solades* d'un mos estrany, habitades per insectes orbs, erigades de punxeguts carmells ---» (per a *mos*, cf. MOLSA), Coromines (*Pigmalió*, pròl., 13).

Solà, -ana, adj.: *casa solana*, DAG. *Solada* 'capdavall d'una peça de terra': «ficaren dues fites per la *solada* de la dita vinya», Priv. de Catí, a. 1402 (BSCC xiv, 346); 'rem o franja d'olives que toca replegar a cada collidora, després que els batedors les han fetes caure' emp. (Pous i Pagès, *Quan se fa nosa* I, 198, bis); anàlogament DAG., 'cada un dels sostres o tongades d'un vegetal collit': «a les tines hi posaven unes *suládas* de glans, i llavors ---» Sta. Eulàlia (Lluç., 1964); 'sostre de pastissos que es fan d'un cop en un forn': «ya són manades totes les dones de la *solada*» Benasc («para decir que ya están avisadas todas las mujeres que han de amasar tortas u otros postres, en una casa de labranza», Ferraz, 76).

Soladejar 'triar les solades', AlcM. *Soladura*. +*soladera* pall. 'sòl, la superfície de terra': «a tal indret la *soladèra* és de roca» Estaon (1934). +*Solador* sembla haver designat una peça de fusta que servia per fer el fons d'un dipòsit: «un cub esdogad e dos *soladors* e una tinna», doc. ross. de 1243 (InvLC). *Solament* 'fo-